

Mag. Franci Mulec
Služba Vlade RS za evropske zadeve

Mag. Milan Selan
media.doc, društvo informatikov, dokumentalistov in mikrofilmarijev

Izve ek:

Zaradi odlo itve Sveta EU o prenosu dokumentov Sveta EU s stopnjo tajnosti restreint, je treba za zagotovitev podpore upravljanju z zakonodajnimi in drugimi akti Sveta Evropske unije in podporo pri pripravi staliz , izhodiz in poro il Republike Slovenije zgraditi varen zaprt informacijski sistem. Avtorja v lanku predstavljata zahteve in nekaj elementov rezitve.

Klju ne besede:

informacijska podpora, informacijski sistem, varen prenos dokumentov, varno delovno mesto, tajni podatki

IKT podpora upravljanju EU-dokumentov s stopnjo tajnosti "Restreint-UE" . Interno-EU-portal (I-EUP)

1. Uvod

EU-portal je informacijski sistem za podporo upravljanju (ISPU) z zakonodajnimi in drugimi akti Sveta Evropske unije in podporo pri pripravi staliz , izhodiz in poro il Republike Slovenije v postopkih sprejemanja zakonodajnih predlogov in drugih aktov Evropske unije. Tako informacijska rezitev nudi podporo pri:

- pripravi staliz do predlogov Evropske komisije, e je to pomembno za oblikovanje nadaljnjih staliz Republike Slovenije;
- pripravi izhodiz za udele0bo predstavnikov Republike Slovenije na ministrskih svetih, Svetu EU ter na Odboru stalnih predstavnikov [COREPER I in COREPER II];
- pripravi poro il o udele0bi predstavnikov Republike Slovenije na delovnih skupinah Sveta EU, ministrskih svetih, Svetu EU ter na Odboru stalnih predstavnikov ;
- obravnava vprazanaj povezanih z izvajanjem pravnega reda EU, e to zahtevajo okoliz ine posamezne zadeve;
- pripravi staliz za organe, ki bodo Republiko Slovenijo zastopali v predsodnih in sodnih postopkih pred Sodiz em evropskih skupnosti, ki so za eti zoper Republiko Slovenijo oziroma bi utegnili vplivati na interese Republike Slovenije ter njenih dr0avljanov.

Vir evropskih dokumentov je komunikacijski stre0nik Sveta EU U32Mail/Extranet . zifriran enosmerni pretok dokumentov iz Bruslja v dr0ave lanice. Informacijska podpora se ne uporablja za pripravo staliz Republike Slovenije do predlogov EU, ki so posredovani preko zaz itenega omre0ja CORTESY in ESDP in ki so v pristojnosti Ministrstva za zunanje zadeve, razen, e ne bodo kako druga e posredovana v uradni poztni predal Služba Vlade RS za evropske zadeve (SVEZ), ko se smiselno uporablja rezitev v okviru EU-PORTALA.

Komunikacijski stre0nik Sveta EU je bil sprva namenjen le prenosu dokumentov brez stopnje tajnosti . poleg javnih (public) dokumentov se sistem uporablja tudi za dokumente, sicer brez

stopnje tajnosti, vendar z omejitvijo dostopa (Limite). V EU-portal je urejen na in in pravila dostopa do teh dokumentov, kot tudi na in in omejitve dostopa do slovenskih dokumentov s stopnjo tajnosti interno in zaupno.

Ob koncu tega leta ima Svet EU namen preko njihovega komunikacijskega strežnika državam članicam EU za eto poziljati tudi dokumente Sveta EU s stopnjo tajnosti Restreint-UE (interno EU), za prevzem in nadaljno obdelavo teh dokumentov pa je zahteva izpolnitev dolo enih varnostnih pogojev.

2. Opredelitev problema

Za rezevanje nastalega problema, se pravi, izpolnitev zahtev Sveta EU za prevzem dokumentov s stopnjo tajnosti Restreint-UE (sama stopnja tajnosti ne menja procesov sprejemanja evropske zakonodaje), je bila s sklepom generalnega sekretarja Vlade RS ustanovljena posebna projektna skupina, ki je izhajala iz naslednjih predpostavk:

- ó rezitev mora zagotavljati enake funkcionalnosti kot obstoje ISPU EU-portal in ne zgolj omogo ati varen prenos dokumentov . v državni upravi sicer 0e obstajajo rezitve za varen prenos podatkov in dokumentov, ne obstajajo pa, vsaj na nivoju celotne državne uprave, rezitve z vidika celotnega procesa upravljanja dokumentov;
- ó za delo z EU-dokumenti s stopnjo tajnosti Restreint-UE se uporabi obstoje i program EU-portal. Program se lahko le dopolni, vendar mora biti verzija za oba procesa upravljanja popolnoma enaki, razlikujeta se lahko le v dolo enih dodatnih funkcionalnostih, lastnih posameznemu omrežju in nastavljive s parametri;
- ó prevzem dokumentov s komunikacijskega strežnika, prenos podatkov po komunikacijskem omrežju državnih organov HKOM, strežniki, prenosi med strežniki in delovnim mestom ter samo delovno mesto morajo ustrezati zahtevam Sveta EU in hkrati zadostiti zahtevam slovenske zakonodaje s podro ja varovanja tajnih podatkov, vklju no z uredbo o varovanju tajnih podatkov v komunikacijsko informacijskih sistemih . pri tem je treba upoztevati, da stopnja tajnosti Restreint-UE ustreza slovenski stopnji za oznako tajnih dokumentov Interno.

V nadaljevanju sta predstavljena dva elementa rezitve in sicer del, ki se nanaza na ISPU, in koncept varnega delovnega mesta.

3. ISPU z dokumenti Sveta EU s stopnjo tajnosti Restreint-UE

Svet EU ocenjuje, da se bo letna koli ina dokumentov Sveta EU s stopnjo tajnosti Restreint-UE gibala okrog 2.000 (okrog 5% vseh dokumentov Sveta), se pravi povpre no okrog deset na dan. Ob upoztevanju enakomerne distribucije teh dokumentov po pristojnih organih pomeni, da vsak bo organ prejemal dva ali tri dokumente tedensko, ob upoztevanju dejstva, da se bo pretežni del dokumentov nanazal le na nekaj klju nih ministrstev, pa ze manj.

Ob zahtevi, da se ne menjajo postopki dela pri sprejemanju evropske zakonodaje, se za dokumente s stopnjo tajnosti Restreint-UE uporabi nespremenjen program EU-portal, program pa seveda te e na posebnem strežniku v ustrezno zavarovanem okolju. S programskega vidika je pravzaprav edini problem, kako obvez ati ministrstva o prejemu dokumentov v zaprtem sistemu, zlasti tiste z le nekaj dokumenti mese no in kako zagotoviti celovitost informacij v odprtem sistemu.

Predlagana rešitev:

- ó v programu EU-portal za dokumente s stopnjo tajnosti Restreint-UE (I-EUP) se omeji obvez anje pristojnih organov po elektronski pozti . v obstoje em programu se o novih zadevah po e-pozti obvez a pristojne organe (EU-pisarne, vodstvo) in stalne lane delovnih skupin;
- ó za nove/spremenjene zadeve in za nove/spremenjene dokumente se oblikuje posebna zbirka (Novosti), ki ni enostavna replika zbirke I-EUP, saj se v tej zbirki naslov zadeve/dokumenta prekrije s konstanto, npr. »zadeva/dokument se nahaja v zbirki internih zadev«. Zbirka je na stre0niku v varovanem okolju.
- ó zagotovi se varen prepis zbirka iz varovanega v odprto okolje (edini, ze ne v celoti dore en postopek);
- ó v primeru potrebe po takojznejem prepisu, se mora omogo iti tudi ro na spro0itev postopka in ne le z agentom po ustaljenem postopku (ztevilo sprememb, ura, dan v tednu ..);
- ó novosti in spremembe se replicirajo v osnovo zbirko EU-portala v odprem sistemu in
- ó novostih se obvez a uporabnike po ustaljenem na inu iz odprtega sistema.

4. Varno delovno mesto

Glede na na in organizacije informatike v dr0avni upravi je vsako ministrstvo in ve ina dr0avnih organov relativno samostojnih tako finan no kot tudi kadrovske. Relativna samostojnost obstaja tudi pri obdelavi tajnih podatkov.

Varno delovno mesto je pomemben element informacijske infrastrukture za obdelavo tajnih dokumentov. Osnovne zahteve varnega delovnega mesta za obdelavo tajnih podatkov Restreint-UE (in tudi slovenskih Interno) so:

- upravno obmo je organa, (torej delo s tajnimi dokumenti na domu ali v hotelu ni mo0no);
- vsi, ki delajo z dokumenti ali lahko pri svojem delu pridejo v stik z njimi morajo imeti dovoljenje za dostop do tajnih podatkov. Obveznost velja tudi za pogodbene izvajalce, serviserje ra unalnizke opreme ipd.. (izobra0evanja organizira Urad za varovanje tajnih podatkov);
- izdelani morajo biti dokumenti in postopki, ki jih predvideva nova uredba;
- za obdelavo dokumentov Restreint-UE mora vsako ministrstvo ali organ svoj del informacijskega sistema tudi akreditirati.

V nadaljevanju bomo predstavili dve tehni ne mo0nosti oziroma dva koncepta postavitve ra unalnika za obdelavo tajnih dokumentov Restreint-UE.

SAMOSTOJNA LO ENA DELOVNA POSTAJA

Samostojna lo ena delovna postaja za obdelavo dokumentov Restreint-UE je najenostavnejzi na in. Uporabniku dobi poleg obi ajne delovne postaje ze eno. Tak koncept imenujemo anglezko tudi Air Gap. Tovrstni koncept je primeren povsod, kjer ni potrebno veliko ztevilo delovnih postaj za obdelavo Restreint-UE dokumentov. Gre za standardno postavitvev operacijskega sistema in pisarnizke zbirke. Na tej delovni postaji ni internet prometa.

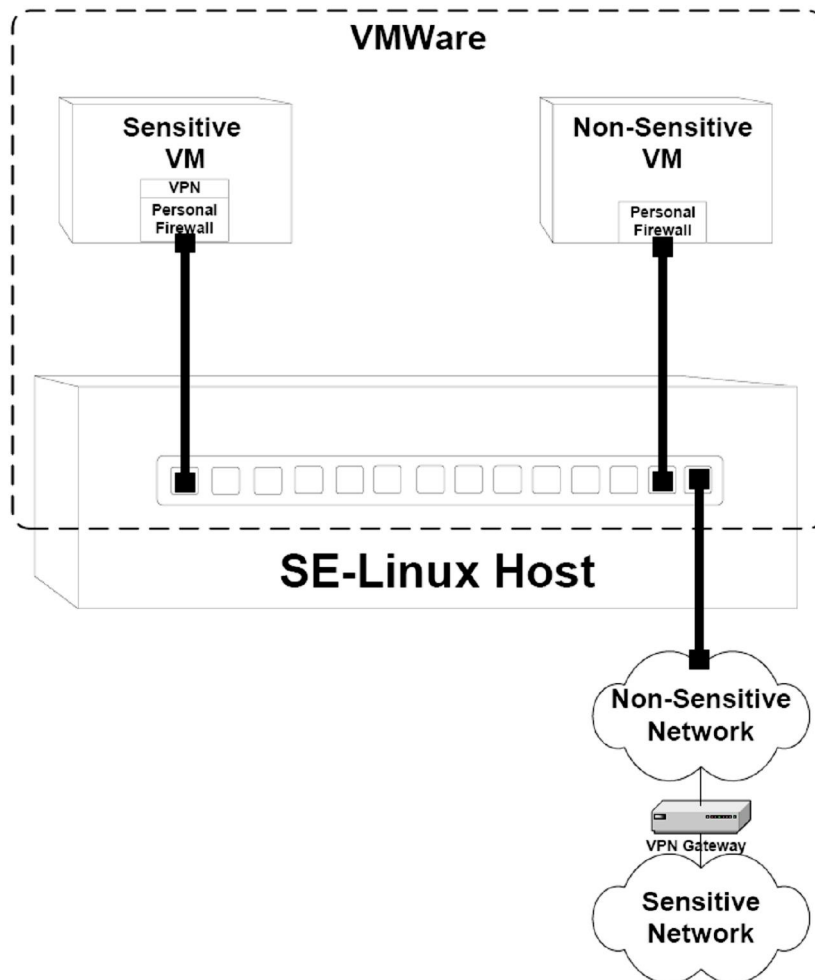
Slika 1. Samostojna lo ena delovna postaja (Air Gap koncept)

Tovrsten koncept je manj primeren za organe in ministrstva, kjer mora s tajnimi podatki delati več zvezilo ljudi, saj bi to pomenilo skoraj podvojeno zvezilo delovnih postaj.

VIRTUALNI RA UNALNIK

V zadnjem času se v več državah uporablja za tovrstne namene uporablja koncept virtualnega računalnika (na primer v ZDA NetTop tehnologija, v Nemčiji SINA Desktop tehnologija).

Običajno gre za novejši računalnik, dovolj hiter s primerno količino RAM. Na računalniku je namežen gostiteljski operacijski sistem, običajno je to Linux (in ne MS). Na njemu je instalirano orodje za virtualizacijo, na primer VMWare. V tem okolju so nameženi virtualni računalniki. Na prvem je tako lahko običajno delovno okolje z internetom, na drugem pa standardna namestitvev za obdelavo dokumentov Restreint-UE. Virtualna računalnika med seboj »nista vidna«. Seveda ze vedno obstaja zelo majhna možnost, da bi nekdo npr. iz interneta preko prvega virtualnega računalnika, preko orodja za virtualizacijo, preko Linuxa, »vdril« v drugi virtualni računalnik. Slabe strani tega koncepta so relativno zahtevna postavitvev, potreben je novejši računalnik, zahtevnejše prilagajanje in upravljanje tovrstnih delovnih postaj dejanskim potrebam. Na sliki 2 na naslednji strani je prikazan koncept virtualnega računalnika

Slika 2. Koncept virtualnega raunalnika

5. Zaključek

Varovanje tajnih podatkov v informacijskih sistemih je relativno zahtevna naloga za vse udeležence v delovnem procesu, tako za uradnike in vodstva, kot tudi za vse zunanje izvajalce. Z možnostjo dostopa do evropskih elektronskih tajnih dokumentov in s sprejemom nove uredbe pa so dani ključni razlogi, da ministrstva in drugi organi postavijo vsaj minimalno infrastrukturo za obdelavo Restreint-UE dokumentov (seveda lahko isto infrastrukturo uporabijo tudi za obdelavo slovenskih tajnih dokumentov z oznako Interno).